

11. évfolyam

A 11. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kívánatos, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése). A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél		Órakeret	72óra		
			Kötelező	Szabad	Összesen
1.	Az antikvitás és a Biblia		6	0	6
2.	Középkor		6	0	6
3.	Reneszánsz és reformáció, Janus Pannonius és Balassi Bálint költészete		6	0	6
4.	Barokk, Zrínyi Miklós irodalmi munkássága		4	0	4
5.	Felvilágosodás, Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel költészete		6	0	6
6.	Romantika, Kölcsey Ferenc és Vörösmarty Mihály költészete		8	0	8
7.	Romantika, Petőfi Sándor és Arany János költészete		10	0	10
8.	A regény fejlődéstörténete valamint Jókai Mór és Mikszáth Kálmán regényvilága		10	0	10
9.	Színház- és drámatörténet		10	0	10
10.	A líra műneme a 19. század második és a 20. század első felében		6	0	6

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az antikvitás és a Biblia	Órakeret	6 óra	
			Kötelező 6 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Mitológiai ismeretek, műnemek, epika (elbeszélés, monda, eposz), líra (dal, elégia, epigramma, himnusz, óda), időmértékes verselés. Műfordítás. Epikai és lírai művek elemzése, értelmezése. Elbeszélés és történet. A kompozíció meghatározó elemei. Zeneiség, ritmus. Költői képek típusai. Antik görög irodalom, homéroszi eposzok, műnemek, műfajok, időmértékes verselés. Bibliai történetek, az Ó- és Újszövetség alapvető szereplői és történetei.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irodalmi alapformák, műfajok, motívumok befogadása, értelmezése. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik-görög és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival. Bibliai élethelyzetek, magatartásformák, témák, motívumok továbbélő hatásuk tudatosítása.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
Homérosz: <i>Iliász</i> , és <i>Odüsszeia</i> – több szempont szerinti összehasonlítás. A szerzőkhöz, illetve hősökhez kapcsolódó toposzok. Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen. A tanuló elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét; felismeri a görög és latin kultúra máig tartó hatását: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókinccs; értelmezi a görög és római kultúra viszonyát; a szerzők portréi alapján; véleményezi az epikureus ill. sztoikus életelvek érvényességét. ☐ A tanuló tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában, ismeri a <i>Biblia</i> máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre (zene, képzőművészet, film; dramatikusság hagyomány; parafrázisok, adaptációk többféle művészeti ágból).		Vizuális kultúra: az antik-görög művészet néhány alkotása; illusztrációk és irodalmi művek párhuzamai, későbbi korok témafeldolgozásai. Filozófia: antik filozófusok, filozófiai irányzatok. Vizuális kultúra; Ének-zene: a Biblia hatása más művészeti ágakra; különböző korok bibliai témafeldolgozásai, különféle művészeti ágak példáival.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás mint cselekményszervező elv; dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, fabula, archetípus, toposz, dal, óda, strófaszerkezet, elégia, ekloga, episztola, ars poetica, átváltozás-történet, Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsolttár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Középkor	Órakeret	6 óra	
			Kötelező 6 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Himnusz, verses epika, rím, középkor.			

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáinak (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái) megértetése, érzékenyítés a középkori irodalom sajátosságaira, műfajok, világkép, értékrend, néhány alkotás befogadásának támogatása. A középkori témák, motívumok továbbélése a modern irodalomban.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Középkori himnuszok összehasonlító elemzése (pl. Jacopone da Todi <i>Stabat mater</i> és az <i>Ómagyar Mária-siralom</i>), magyar archaikus népi imádságok képrendszere, szerkezete, Umberto Eco <i>A rózsza neve</i> , Villon költészete, magyar fordításai és Faludy György néhány átköltése		Vizuális kultúra; Énekzene: a középkori építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása. Informatika, könyvtár: tájékozódás a Villon-fordításokról.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, nyugat-európai verselés, rím, testamentum, balladaforma, refrén.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Reneszánsz és reformáció, Janus Pannonius és Balassi Bálint költészete	Órakeret	6 óra	
			Kötelező 6 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Szerkesztett ciklus, kötet, versszerkezet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz, humanizmus, reformáció			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művelődéstörténeti és stílustörténeti korszakolás problémáinak tudatosítása. A poétikai műveltség továbbépítése (novella, szonettforma, versciklus). A humanista alkotó, Janus Pannonius portréjának elmélyítése. Az életmű néhány fontos témájának tudatosítása, értékelése. Az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megvitatása, test és lélek viszonyának értelmezési lehetőségei. A Balassi-versekben megjelenített magatartásformák és értékek felismerése. A szövegvers és dallamra írott énekvers megkülönböztetésének kérdései. Életformák találkozásai, értelmezései: végvári élet, költő lét.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
Az itáliai kora reneszánsz irodalomból: Petrarca: <i>Daloskönyv</i> (egy-két szonett, kötetkompozíció, szerelemélmény, viszonyulása a trubadúr költészeti hagyományhoz, a petrarkista hagyomány a magyar irodalomban) Janus Pannonius lírája, jellemző témái és műfajai és verseinek utóélete. Balassi Bálint szerelmi költészetének korszakai, stiliztikai és motívumbeli hasonlóságok és különbségek. A reformáció hatására Magyarországon kialakult irodalmi műfajok.		Vizuális kultúra: a reneszánsz kultúra Magyarországon; az arany metszés.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Elégia, epigramma, búcsúzásvers, refrén, disztichon, költői magatartás, ironia, gúny, interkulturalitás, újplatonizmus. Kötetkompozíció, dallamvers, szövegvers, ütemhangsúlyos verselés, rímelhelyezkedés, Balassi-strófa.			

	Barokk, Zrínyi Miklós irodalmi munkássága	Órakeret	4 óra	
			Kötelező	Szabad

Tematikai egység/ Fejlesztési cél			4 óra	0 óra
Előzetes tudás	Barokk, eposz, eposzi konvenciók (kellékek).			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozottság a stíluskorszakokban, a stílus-és formaérzék fejlesztése: a barokk formajegyeinek, a világgép és műfajok, poétikai/retorikai megoldások összefüggéseinek megismertetése (az irodalmi művekben és más művészeti ágakban). A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
Pázmány Péter értekező prózájából (hitvita, prédikáció). Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> ; a barokk eposz (szerkezet; koncepció; embereszmény /a főhős mint Krisztus katonája; értékrend).		Vizuális kultúra; Énekzene: a barokk formajegyei a festészetben, építészetben, a zenében.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barokk eposz, eposzi konvenciók a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felvilágosodás, , Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel költészete	Órakeret	6 óra	
			Kötelező 6 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Felvilágosodás, klasszicizmus. Barokk és felvilágosodás. Anakreón és Horatius életművének néhány jellemzője.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémák. A szabadság eszményének különböző megközelítései. Összehasonlítás és megkülönböztetés: az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáinak megkülönböztetése, összefüggések megvilágítása. A magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatainak; Kazinczy tevékenységének; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének, néhány sajátosságának megismertetése; a nyelvújítási mozgalom jelentőségének tudatosítása. Jellemző stílusirányzatok, műfajok, verstípusok és versformák felismertetése, összefüggésben Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus (érzékenység), rokokó. Kazinczy Ferenc irodalomszervező tevékenysége és írói munkássága (legalább egy epigrammája). Csokonai Vitéz Mihály életművének műfaji, formai és stílári sokszínűsége <i>A Reményhez</i> , <i>A tihanyi Ekhóhoz</i> és még legalább két mű (pl. <i>Az estve</i> , <i>Tartózkodó kérelem</i> , <i>A Magánosság</i>) alapján. A pálya különböző időszakaiban keletkezett ars poeticáinak összevetése (<i>A vidám természetű poéta</i> , <i>Az ember, a poézis első tárgya</i>). Berzsenyi Dániel portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések, az antik hagyomány költészetében. <i>A közelítő tél</i> , <i>A magyarokhoz I.</i> és legalább még két mű (pl. <i>Levéltöredék barátnémhoz</i> , <i>Osz-tályrészem</i>) értelmezése.		Vizuális kultúra; Énekzene: klasszicizmus, rokokó más művészeti ágakban; megzenésített irodalmi művek (pl. Goethe, Schiller alkotásai). Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Filozófia; Etika: a felvilágosodás korának bölcselete; értekezések a kor szerzőitől.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, értekezés, szentencia, piktúra szimultán ritmus, bölceleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus.		
--------------------------------	---	--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Romantika, Kölcsey Ferenc és Vörösmarty Mihály költészete	Órakeret	8 óra	
			Kötelező 8 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője. Klasszicizmus és romantika. Népiesség.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémák megértése és értékelése. A reformkor–nemzeti romantika–népiesség fogalmak tartalmának, szerepének és jelentőségének felismertetése. Kölcsey- és Vörösmarty-művek befogadásának, értelmezésének elmélyítése			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
Magyar irodalmi élet a 19. század első felében; orgánumok, folyóiratok, alkotói csoportok. A reformkori nemzeti romantika. Kölcsey Ferenc alkotói portréja; közéleti szerep, egyéni és közösségi sors. <i>Hymnus</i> és még három lírai alkotása (pl. <i>Elfojtódás; Vanitatum vanitas; Zrínyi dala; Zrínyi második éneke</i>). Értekező prózája (pl. <i>Nemzeti hagyományok</i> és a <i>Parainesis</i> részlete). Vörösmarty Mihály portréja. Romantikus világlátás, tematika és képpalkotás lírában a <i>Szózat; Előszó</i> és még három lírai alkotás (pl. <i>Késő vágy; Gondolatok a könyvtárban; Az emberek, A vén cigány</i>)		Vizuális kultúra; Ének-zene: a magyar romantika más művészeti ágakban. Földrajz: az alkotókhoz kapcsolódó topológia. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a reformkori művelődés és társadalmi élet.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés; nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, rapszódia, romantikus ironia			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Romantika, Petőfi Sándor és Arany János költészete	Órakeret	10 óra	
			Kötelező 10 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Romantika, népiesség, népdal, dal, helyzetdal, elbeszélő költemény, életkép, episztola, ballada, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Petőfi életútjáról, műveiről. A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései. Ismeretek Arany életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lírai beszédmód változatainak értelmezése; Petőfi jellemző témáinak, műfajainak, poétikai megoldásainak, versformáinak megkülönböztetése, jellemző hangnemeinek (pl. humor és ironia) befogadása. Az Arany-életműben felvetett erkölcsi, magatartásbeli kérdések felvetése és értelmezése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemező beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése, az életmű főbb alkotói korszakainak. Műelemzés, értelmezés: Arany jellemző lírai témái, műfajai, poétikai megoldásai, versformái és néhány verses epikai alkotása. Felkészítés lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására, a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>Petőfi Sándor életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások. A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség.</p> <p>Témák (pl. szerelem, táj, ars poetica), versciklusok; lírai mű-fajok és líratípusok (pl. dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszódia; tájlíra, forradalmi látomásvers) és versformák változatossága; <i>A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén</i>, és még legalább négy lírai alkotás elemző feldolgozása.</p> <p>Verses epika (pl. <i>A helység kalapácsa</i> mint eposzparódia; és <i>Az apostol</i> – forradalmi látomások)</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p> <p>Arany János életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások. A romantika utáni költőszerep-lehetőségek és lírai tendenciák. Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykörösi és a kései költészetben (<i>Letésem a lantot, Epilogus és legalább még két-három lírai alkotás</i>).</p> <p>A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (<i>A walesi bárdok</i> és még legalább 2 ballada).</p> <p>A <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> elemző bemutatása, több szempont szerinti összehasonlítása.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: a romantika művészet, Petőfi művek feldolgozásai (hangoskönyv, színház, rajzfilm, dal).</p> <p>Informatika: könyvtári és internetes tájékozódás.</p> <p>Etika: bűn, bűnhődés, testvérféltékenység.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő, verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együtthatások), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A regény fejlődéstörténete valamint Jókai Mór és Mikszáth Kálmán regényvilága	Órakeret	10 óra	
			Kötelező 10 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, pikareszk szerkezet, robinzonád, fejlődésregény, éregény, levélregény, vallomásregény, tézisregény, utópia, ellenutópia, szatíra (szatirikus hangnem), hőstípusok (pl. karrierista hős, a felesleges ember, a hivatalnok)			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző művelődéstörténeti korszakokban regényekben felvetett erkölcsi problémák, stílus- és formajegyek. Az epikában a romantika és realizmus együtthatásának, folytonosságának felismertetése, a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőinek értelmezése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>Regények az antikvitásban, a középkorban és a barokk idején (Cervantes: <i>Don Quijote</i>).</p> <p>Művek sajátosságai a felvilágosodás periódusában az angol, francia és német irodalomból, pl. Defoe, Swift, Jane Austen; Voltaire, Rousseau; Goethe szabadon válszott alkotásaiból.</p>		<p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Jókai-művek filmes feldolgozásai.</p> <p>Földrajz: a Jókai-regény/ek topológiája.</p>		

<p>A XIX. század közepén a klasszika, romantika, realizmus tendenciái, életművek egymásmellettisége pl. Goethe/Hugo/Stendhal, Balzac/ V. Hugo/ E. T. A. Hoffmann/ Puskin,) és a romantika korstílus-jellegének, jelentőségének; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatásának feltárása az említett szerzőktől válogatott alkotásokban.</p> <p>Jókai Mór alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében.</p> <p>Jókai Mór: <i>Az arany ember</i> (esetleg más regényének) elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl.: a romantika megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák; hangnemi és motivikus összetettség.</p> <p>Problematika (az adott műhöz pl. természet és civilizáció, bűn és büntetés, kettős jellem).</p> <p>Mikszáth Kálmán alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és mű-faji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise..</p> <p>Egy Mikszáth-regény (pl. <i>Beszterce ostroma, A Noszty fiú esete...</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésettég, időben eltévedt karakterek,dzsentríábrázolás).</p> <p>A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában. Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból (pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Zola, Lev Tolsztoj, Dosztojevskij alkotásaiból).</p>	<p>Etika: Mikszáth műveiben felvetett erkölcsi kérdések megvitatása, pl. a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p>Filozófia: a létre vonatkozó kérdések, etika, erkölcsfilozófia.</p> <p>Földrajz: a földrajzi tér regionális szerveződése, a Mikszáth-regény/ek topológiája.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Regényműfaji változatok, történelmi regény, anekdota, anekdotikusság, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus, műfajkeveredés, hangnemi kevertesség, groteszk, irónia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet	Órakeret	10 óra	
			Kötelező 10 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Dráma, tragédia, komédia, színház, előadás, párbeszéd, helyzet, jelenet, konfliktus.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dráma és a színháték műfaji sajátosságainak vizsgálata, és elhelyezése a dráma- és színháztörténet korszakaiban. Dialogikus művek befogadásának, értelmezésének képessége, az erkölcsi gondolkodás fejlesztése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>Az antik görög színház jellemzői. Drámai előadások (tragédia és komédia), versenyjátékok. A konfliktusos dráma elemei Szophoklész: <i>Antigoné</i> és/vagy az <i>Oidipusz király</i> című drámaiban Az antik dráma hatása a drámatörténetre.</p>	<p>Vizuális kultúra: görög és római színházépítészet.</p> <p>Földrajz: egy-két fennmaradt antik színház topológiája.</p>			

<p>Az angol színház a 16–17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). A kétszintes drámamodell elemei Shakespeare <i>Szentivánéji álom</i>, Vörösmarty Mihály <i>Csongor és Tünde</i> és Madách Imre <i>Az ember tragédiája</i> című drámájában.</p> <p>A francia színház a 17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). A komikum megjelenési formái (helyzet- és jellemkomikum) Molière egy komédiájában, a klasszicista normatív esztétika sajátosságait (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggései.</p> <p>A középpontos drámamodell elemei Katona József <i>Bánk bán</i> című drámájában. Magánéleti és közéleti konfliktus, alapkérdések; a szereplők körei, Bánk összeomlása; a címszereplő megítélésének változatai; felépítés, szerkezeti megoldások (az V. felvonás szerepe).</p>	<p>Etika; filozófia: Arisztotelész Poétikájának néhány alapvetése.</p> <p>Dráma és tánc: színházművészet, színháztörténet, Vizuális kultúra; Ének-zene; Mozgóképkultúra és médiaismeret: illusztrációk, zenei és filmes feldolgozások Shakespeare-művekből. Ének-zene: operafeldolgozás.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Commedia dell'arte, farce, misztériumjáték, moralitás, passió, rögtönzés, állandó típusok, színpadformák, Színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis, hármas egység, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A líra műneme a 19. század második és a 20. század első felében	Órakeret	6 óra	
			Kötelező 6 óra	Szabad 0 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; a műfordítások szerepe</p>			
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Felkészülés világirodalmi alkotások önálló értelmezésére, stílusirányzatok jellemzői jegyeinek felkutatására.</p> <p>Modernség és hagyomány kérdésfelvetései a magyar avantgárd irodalomban. A 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttének, a csoportok, programok szándékainak, esztétikai elveinek, poétikai megoldásainak feltárása. Dokumentumok megvitatása a magyar avantgárd sajátos helyzetéről, Kassák szerepéről.</p>			
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>		
<p>Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektívizálódás).</p> <p>Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból (pl. Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Mallarmé, Rilke, Whitman) műveiből. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Avantgárd irányzatok. Formabontás és formaépítés (közös tendenciák a stílusirányzatokban). Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből).</p> <p>A jellemzően nem irodalmi irányzatok (kubizmus, konstruktivizmus, dada, stb.) néhány célkitűzése, formajegye.</p> <p>A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (két művének ismerete, pl. <i>Mesteremberek; A ló meghal...</i>)</p>	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: impresszionizmus, szimbolizmus más művészeti ágakban.</p> <p>Vizuális kultúra; Mozgóképkultúra és médiaismeret: az avantgárd a képzőművészetekben (futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, kubizmus, konstruktivizmus, dada); az expresszionista és szürrealista filmművészet.</p>			

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers, Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képvers.		
--------------------------------	---	--	--

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló feleljen meg az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002 (V.24.) OM rendeletben megfogalmazott, részletezett emelt szintű érettségi vizsga követelményeinek a tanév folyamán tárgyalt tananyagból.

12. évfolyam

Az önálló tájékozódás igényével is összefügg a nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. E témakörben is kívánatos a tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Cél az irodalom határterületeihez tartozó modern kori alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése. A kortárs irodalmi élethez tartozik az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás –); az adaptáció, a műfajcsere jellegű, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas művészeti és szórakoztató művekben. Fontos feladat a szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdájának értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

A továbbtanulásra való fölkészülésként feladattá tehető egyéni „kutatómunka” alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával; tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrendezése.

A szűkebb régióhoz, településhez, a hazához való kötődés érzését erősíti a tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúrák közvetítő intézmények körében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Órakeret	62 óra		
		Kötelező	Szabad	Összesen
1. A Nyugat és első nemzedéke – Ady Endre		8	0	8
2. A Nyugat és első nemzedéke – Babits Mihály és Kosztolányi Dezső		10	0	10
3. Karinthy Frigyes és Krúdy Gyula munkássága		4	0	4
4. Móricz Zsigmond munkássága		4	0	4
5. József Attila		8	0	8

6.	Epikus művek a 20. századi irodalomból	8	0	8
7.	Színház- és drámatörténet	10	0	10
8.	Lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban, portrék a magyar irodalomból – Szabó Lőrinc, Pilinszky János, Nemes Nagy Ágnes, Weöres Sándor, Oravecz Imre	10	0	10

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Nyugat és első nemzedéke – Ady Endre	Órakeret	8 óra	
			Kötelező 8 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	A klasszikus modernség néhány irányzata és alkotója, a századvég magyar irodalma.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és magyar irodalmi hagyományok és modernség irányainak összevetése, konfliktusai. A kozmopolitizmus és patriotizmus kérdésközpontjai.</p> <p>A Nyugat jelentősége a magyar kultúrtörténetben; a korban megismertetett stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjének azonosítása.</p> <p>Ady költészetének befogadása: főbb alkotói korszakai, költői szerepe, költészetének jellege. Műelemzések, összpontosítva Ady jellemző köteteire, szerkesztési módszereire, lírai témáira, poétikai megoldásaira. A kreativitás, a képzelőerő, a képzetársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Önálló, több szempontú műértelmezések megfogalmazása a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésével is.</p>			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>Ady Endre életműve. Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka. Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.</p> <p>Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború), kötetek (pl. Új versek, A halottak élén), témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomászerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján jellemző alkotásainak értelmezése <i>A Sion-hegy alatt</i>; <i>Góg és Magóg fia vagyok én...</i>; <i>Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű, pl. <i>Párisban járt az Ősz</i>; <i>A magyar ugaron</i>; <i>Harc a Nagyúrral</i>; <i>Hunn, új legenda</i>; <i>Bujdosó kuruc rigmusa</i>; <i>Az eltévedt lovas</i>; <i>Emlékezés egy nyár-éjszakára</i> stb., egy-egy részlet publicisztikájából is).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		<p>Vizuális kultúra; ének-zene: impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió más művészeti ágakban.</p> <p>Filozófia: életfilozófiák, időproblémák.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Nyugat és első nemzedéke – Babits Mihály és Kosztolányi Dezső	Órakeret	10 óra	
			Kötelező 10 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás				

A tematikai egység neve- lési-fejlesztési céljai	A lét erkölcsi aspektusai a háború, világegés idején. Betegség és prófétai küldetés értelmezési lehetőségei. A vívódó, az örök értékeket védő, a magyarság sorsát egyetemes horizontba helyező művek megismerése. Babits főbb alkotói korszakainak, helyének, szerepének megismertetése, műértelmezések: jellemző témák, hangnemek, motívumok, poétikai megoldások feltárása. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Babits Mihály életműve. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pálya-kezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, vi-lágkép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölceleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság. Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége. Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. <i>Hűsvét előtt</i>; a prófétaszerep elutasítása vagy vállalása, pl. <i>Mint különös hírmondó</i>); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>); ars poeticus alkotások (pl. <i>A lírikus epilógja; Cigány a siralomházban; Csak posta voltál</i>). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája. A <i>Jónás könyve</i>, mint az ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség. Epikus művei: A gólyakalifa</p> <p>Kosztolányi Dezső életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus). Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, verseiklusok (pl. <i>A szegény kisgyermek panasza</i>); Számadás-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább 4 lírai alkotás, köztük: <i>Hajnali rézségtség, Halotti beszéd, Esti Kornél éneke, Marcus Aurelius</i>. Novellák (pl. <i>A kulcs, Fürdés</i> stb.) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák). Regények (pl. Pacsirta)</p>		<p>Filozófia: életfilozófiák, időproblémák.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Kosztolányi-művek filmes feldolgozásai.</p> <p>Etika; Filozófia: filozófiai, lélektani irányzatok, pl. a freudizmus és hatása.</p> <p>Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bergsoni időszemlélet, ditirambus, prófétaság, küldetéstudat, rájátszás, versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Karinthy Frigyes és Krúdy Gyula munkássága	Órakeret	6 óra	
			Kötelező 4 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem, részlet; karcolat, paródia; esetleg: Ezeregyéjszaka és Szindbád alakja.			
A tematikai egység neve- lési-fejlesztési céljai	A nosztalgia és humor szerepe a műalkotásban és az ember önértelmezésében. Az alkotói életútra összpontosító bemutatás: Karinthy és Krúdy helye a korszakban; alkotás- és látásmódjuk jellemzői. Önálló tájékozódás, műválasztás, műértelmezések, összehasonlító elemzések.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
Karinthy kispikájának jellemzői választott novella (pl. <i>A cikusz; Találkozás egy fiatalemberrel; Barabbás</i>) és a Tanár úr kérem karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző /mű és paródiája) az <i>Így írtok ti szemelvényei</i> alapján.		Mozgóképkultúra és médiaismeret: Huszárik Zoltán Szindbádja. Karinthy műveinek filmes adaptációi, műveinek előadó-művészeti példái.		

Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. <i>Negyedik út, Ötödik út</i>); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe. A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése (stílusimitációk, pl. Márai Sándor: <i>Szindbád hazamegy</i> ; Huszárk Zoltán: <i>Szindbád</i>).			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Móricz Zsigmond munkássága	Órakeret	4 óra	
			Kötelező 4 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Realista és naturalista epika, Móricz egy műve, pl. <i>Hét krajcár</i> vagy <i>Légy jó mindhalálig</i>			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Móricz helyének, látásmódjának, kérdésközpontú megközelítésének megismerése, alkotásainak több szempontú megközelítése; felkészítés önálló novellaelemzések megfogalmazására, megvitatására. A megjelenített létformák morális és társadalmi kérdései.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja. Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsentri; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.). Novelláinak világa (legalább két mű elemzése, pl. <i>Tragédia, Szegény emberek, Barbárok</i>). Egy Móricz-regény (pl. <i>Úri muri, Rokonok, Sárarany, Az Isten háta mögött</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentri-ábrázolás, a barbárság fogalma).		Mozgóképkultúra és médiaismeret: Móricz-művek filmes, televíziós adaptációi (pl. <i>Pillangó, Égi madár, Rokonok, Barbárok, Árvácska</i>).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	József Attila	Órakeret	8 óra	
			Kötelező 8 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama</i>			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életműben. Az életmű főbb alkotói korszakainak többféle megközelítésmódot alkalmazó megismertetése. József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege. A komplex képek elemzése révén a kreativitás, a képzelőerő, a képzetársítási képesség fejlesztése. Műelemzések: jellemző lírai témák, stílusirányzati jellemzők, poétikai megoldások feltárása. Felkészítés önálló versértelmezések megfogalmazására, vélemények, interpretációk befogadására.			

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése</i>). Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl. új-népiesség) hatása.</p> <p>Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (pl. <i>Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám</i>; szerelmi, pl. <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek, pl. <i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, bűntudat) gazdagsága. Komplex költői képek (síkvtáltások). Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus, agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		<p>Ének-zene: megzenésített költemények.</p> <p>Etika; Filozófia: korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésfelvetések.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Epikus művek a 20. századi irodalomból	Órakeret	8 óra	
			Kötelező 8 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Avantgárd irányzatok.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése</p> <p>A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása.</p> <p>Szerzők több szempontú bemutatása, életművük jellege, szerepük a magyar irodalomban. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Egy-egy mű korabeli és mai hatása (pl. Egyperces novellák).</p>			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>Epikus művek (szemelvények, részletek a kis- és nagyepikából) pl. Kafka (pl. <i>Az átváltozás</i>); Thomas Mann (pl. <i>Tonio Kröger / Mario és a varázsló</i>; Bulgakov: <i>A Mester és Margarita</i>; Camus (pl.: <i>Közöny</i>); Orwell (pl. <i>Állatfarm / 1984</i>); Faulkner, Hemingway, Hrabal, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból és kortárs művekből.</p> <p>A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésfelvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai. Művek és adaptációik összevetése. Szemelvények 20. századi szépprózai alkotásokból: Illyés Gyula: az irodalmi szociográfia műfaja, I. <i>Puszták népe</i> (vagy részletek). Németh László egy regénye (pl. <i>Iszony</i>). Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és / vagy a <i>Tóték</i> alapján. <i>Wass Albert A fúntineli boszorkány</i> <i>Herczeg Ferenc A hét sváb</i></p>		<p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: filmes feldolgozások, pl. Kafka, Orwell, Hrabal műveiből (pl. Irodalom és film <i>Jiří Menzel: Sörgyári capriccio</i>).</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Örkény műveinek filmes adaptációi.</p> <p>Informatika: internetes közlés, irodalmi adattárak és honlapok.</p>		

Pl. Gion Nándor, Mészöly Miklós, Nyirő József (pl. <i>Úz Bence, Kopjafák</i>), Szabó Magda (pl. <i>Abigél</i>), Sánta Ferenc (pl. <i>Sokan voltak</i>), Sütő András műveiből; Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas: Kertész Imre <i>Sors-talanság</i> című regénye), Nobel-díjra jelöltek (pl. Herczeg Ferenc <i>Az élet kapuja</i>)	Mozgóképkultúra és médiaismeret: az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Posztmodern, családrégény, montázstechnika, abszurd. Népi írók mozgalma, irodalmi szociográfia, groteszk látásmód, egyperces novella. Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet	Órakeret	10 óra	
			Kötelező 10 óra	Szabad 0 óra
Előzetes tudás	Az európai dráma és színház néhány megelőző nagy korszaka (antikvitás, középkor, reneszánsz, klasszicizmus) és szerzője (Szophoklész, Shakespeare, Molière). A drámai műnem alapfogalmai (drámai szerkezet, jellem, nyelv). Arisztotelészi dramaturgia.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciájának megvitatása, két jelentős szerző egy-egy alkotásának, figyelembevételével, újításai, dramaturgiai sajátosságai bemutatása.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p>Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében – a korszak drámairodalmának újdonságai és két drámai alkotás, két szerző dramaturgiája.</p> <p>Egy drámai mű elemzése a 19. század második feléből (pl. Ibsen: <i>Babaszoba/Nóra</i> vagy <i>A vadkacsa</i> – az ibseni dramaturgia sajátosságai, pl. az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemekveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság).</p> <p>Egy Csehov-mű elemző bemutatása (pl. <i>Ványa bácsi, Három nővér</i>).</p> <p>A csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; drámai/ lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvés-képtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játéktípus.</p> <p>A 20. századi és/vagy a kortárs drámairodalom egy-két jellemző tendenciája (pl. az epikus dráma, abszurd dráma, egzisztencialista dráma, groteszk színház, amerikai drámairodalom köréből).</p> <p>Szemelvények, részletek drámai művekből, pl. Brecht (pl. <i>Koldusopera/Kurácsi mama</i>; Beckett: <i>Godot-ra várva</i>; Ionesco: <i>A kopasz énekesnő</i>; Dürrenmatt (pl. <i>Az öreg hölgy látogatása/A fizikusok</i>); egy szerző, mű középpontba állítása.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>		<p>Dráma és tánc: színház-történet.</p> <p>Etika: a szerzői problémafelvetések etikai szempontú megvitatása, értékelése.</p> <p>Irodalom és film Arthur Miller: <i>Az ügynök halála</i> Volker Schlöndorff: <i>Az ügynök halála</i></p>		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Drámai/ lírai dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság. Epikus színház, elidegenítő effektusok, song, tézisdráma, abszurd dráma, példázatoság, groteszk komédia, paradoxon.			

	Órakeret	10 óra	
		Kötelező	Szabad

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban, portrék a magyar irodalomból – Szabó Lőrinc, Pilinszky János, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Oravecz Imre	10 óra	0 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom néhány jelentős szerzőjének már megismert életműve vagy portréja. Avantgárd irányzatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Lírai alkotások (szemelvények, részletek). Legalább egy lírikus látásmódja két művének elemző megközelítésével (pl. T. S. Eliot). A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. intellektuális költészet, mitologizálás, parabola, egzisztencializmus).</p> <p>Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a <i>Lóci-versek</i>, <i>Az Egy álmai</i>; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (pl. a <i>Tücsök-zene</i>) néhány darabja alapján.</p> <p>Weöres Sándor költészetének tematikus és formai változatossága (pl. a <i>Rongyszőnyeg</i>; <i>Magyar etüdök</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánzatai (pl. a <i>Psyché</i> szemelvényei).</p> <p>Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és még két műve alapján, pl. <i>Négysoros</i>, <i>Francia fogoly</i>, <i>Harbach 1944</i>, <i>Apokrif</i> stb.).</p> <p>Választás alapján művek, szemelvények 20. századi: magyar lírikusok munkásságából, pl. Áprily Lajos, Dsida Jenő, Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Sinka István, Szilágyi Domokos, Oravecz Imre egy-két műve.</p> <p>Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom.</p> <p><i>A magyar posztmodern irodalomból</i> (pl. Hajnóczy Péter <i>A fűtő</i> (részletek), <i>M</i> (részletek), <i>A halál kilovagolt Perzsiából</i>; Esterházy Péter <i>Termelési-regény</i> (kissregény) <i>Harmonia caelestis</i> (részlet); Tandori Dezső <i>Horror</i>, <i>Töredék Hamletnek</i>, <i>Táj két figurával</i>, <i>Egy talált tárgy megtisztítása</i>)</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>		<p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Bódy Gábor: <i>Psyché</i>.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Neoavantgárd, posztmodern, objektív líra. Szerepvers, stílusutánzás, négysoros. Nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.		

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló feleljen meg az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002 (V.24.) OM rendeletben megfogalmazott, részletezett emelt szintű érettségi vizsga követelményeinek a tanév folyamán tárgyalt tananyagból.

